

PAŃSTWOWA KOMISJA WYBORCZA

INFORMACJA

O DZIAŁALNOŚCI PAŃSTWOWEJ KOMISJI WYBORCZEJ

i KRAJOWEGO BIURA WYBORCZEGO

w 2013 r.

Warszawa, marzec 2014 r.

SPIS TREŚCI	Str.
I. Informacje ogólne	1
II. Realizacja zadań ustawowych	4
<i>Wybory uzupełniające do Senatu RP</i>	4
<i>Wybory organów jednostek samorządu terytorialnego.</i>	
<i>Referenda lokalne</i>	15
<i>Kontrola gospodarki finansowej partii politycznych</i>	21
<i>Zadania wynikające z innych ustaw</i>	23
III. Współdziałanie i wymiana doświadczeń	25

I. Informacje ogólne

1. Zgodnie z art. 157 Kodeksu wyborczego, Państwowa Komisja Wyborcza jest stałym najwyższym organem wyborczym właściwym w sprawach przeprowadzania wyborów i referendów. W skład Państwowej Komisji Wyborczej wchodzi 9 sędziów, po 3 sędziów Trybunału Konstytucyjnego, Sądu Najwyższego i Naczelnego Sądu Administracyjnego powołanych przez Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek odpowiednio Prezesa Trybunału Konstytucyjnego, Pierwszego Prezesa Sądu Najwyższego oraz Prezesa Naczelnego Sądu Administracyjnego. Funkcję sekretarza Państwowej Komisji Wyborczej pełni z urzędu Szef Krajowego Biura Wyborczego¹.
2. Państwowa Komisja Wyborcza wykonuje w szczególności zadania w zakresie organizacji i przeprowadzania wyborów do Sejmu i do Senatu Rzeczypospolitej Polskiej, wyborów Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, wyborów do Parlamentu Europejskiego, wyborów do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw, wyborów wójtów, burmistrzów i prezydentów miast oraz zadania w zakresie kontroli gospodarki finansowej partii politycznych oraz gospodarki finansowej komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach. Wykonuje również określone zadania w zakresie referendów ogólnokrajowych i referendów lokalnych oraz obywatelskiej inicjatywy ustawodawczej.
3. Zadania i kompetencje Państwowej Komisji Wyborczej określają ustawy:
 - z dnia 5 stycznia 2011 r. Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 112 z późn. zm.) i Przepisy wprowadzające ustawę – Kodeks wyborczy (Dz. U. Nr 21, poz. 113 z późn. zm.);
 - z dnia 27 czerwca 1997 r. o partiach politycznych (Dz. U. z 2011 r. Nr 155, poz. 924);

¹ Skład Państwowej Komisji Wyborczej jest następujący: przewodniczący – Stefan J. Jaworski, sędzia Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku; zastępcy przewodniczącego: Andrzej Kisielewicz, sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego i Stanisław Kosmal sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku; członkowie: Bogusław Dauter sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego; Maria A. Grzelka sędzia Sądu Najwyższego w stanie spoczynku; Andrzej Mączyński sędzia Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku; Janusz Niemcewicz sędzia Trybunału Konstytucyjnego w stanie spoczynku; Włodzimierz Ryms sędzia Naczelnego Sądu Administracyjnego; Stanisław Zabłocki sędzia Sądu Najwyższego. Sekretarzem Komisji jest Kazimierz Wojciech Czaplicki Szef Krajowego Biura Wyborczego.

- z dnia 14 marca 2003 r. o referendum ogólnokrajowym (Dz. U. Nr 57, poz. 507 z późn. zm.);
- z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym (Dz. U. z 2013 r. poz. 706);
- z dnia 24 czerwca 1999 r. o wykonywaniu inicjatywy ustawodawczej przez obywateli (Dz. U. Nr 62, poz. 688);
- z dnia 27 czerwca 1997 r. o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne (Dz. U. Nr 106, poz. 679 z późn. zm.);
- z dnia 18 października 2006 r. o ujawnieniu informacji o dokumentach organów bezpieczeństwa państwa z lat 1944-1990 oraz treści tych dokumentów (Dz. U. z 2013 r. poz. 1388).

Zadania Państwowej Komisji Wyborczej związane z obsadzaniem mandatów w organach jednostek samorządu terytorialnego w kadencji 2010-2014 wynikają również z ustawy z dnia 16 lipca 1998 r. - Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw (Dz. U. z 2003 r. Nr 159, poz. 1547 z późn. zm.) i ustawy z dnia 20 czerwca 2002 r. o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta (Dz. U. Nr 113, poz. 984 z późn. zm.) oraz z ustaw: z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym i z dnia 5 czerwca 1998 r. o samorządzie powiatowym i o samorządzie województwa (Dz. U. z 2013 r. poz. 594, 595 i 596), z dnia 15 marca 2002 r. o ustroju miasta stołecznego Warszawy (Dz. U. Nr 41, poz. 361 z późn. zm.).

Realizacja zadań określonych w Kodeksie wyborczym oraz w ustawie o partiach politycznych wymaga ponadto stosowania przez Państwową Komisję Wyborczą przepisów innych ustaw, w szczególności: o ochronie danych osobowych, o dostępie do informacji publicznej, Prawo o stowarzyszeniach, Prawo prasowe, o ewidencji ludności i dowodach osobistych, o radiofonii i telewizji.

4. Stałymi organami wyborczymi na określonym obszarze są komisarze wyborczy, będący z mocy ustawy pełnomocnikami Państwowej Komisji Wyborczej, powoływany przez Komisję spośród sędziów na okres 5 lat, na wniosek Ministra Sprawiedliwości. W sierpniu 2013 r. upłynęła kadencja 39 komisarzy wyborczych wykonujących tę funkcję w kadencji w latach 2008-2013. Państwowa Komisja Wyborcza uchwałami z dnia 5 i 12 sierpnia 2013 r. powołała komisarzy wyborczych na kolejną kadencję w latach 2013-2018. Z przyczyn przewidzianych ustawowo, w

szczególności wskutek ukończenia przez komisarza 70 lat, kadencje pozostałych 10 komisarzy wyborczych rozpoczynają się i upływają w innych terminach (dotyczy to komisarzy w Bydgoszczy, Ciechanowie, Częstochowie, Jeleniej Górze, Lublinie, Łodzi, Nowym Sączu, Opolu, Rzeszowie, Warszawie).

Wykaz komisarzy wyborczych stanowi załącznik do niniejszej informacji.

Komisarze wyborczy w szczególności organizują i przeprowadzają wybory organów jednostek samorządu terytorialnego. Oprócz zadań w wyborach samorządowych wykonują przewidziane w Kodeksie wyborczym funkcje i zadania w wyborach Prezydenta RP, w wyborach do Sejmu i do Senatu oraz w wyborach do Parlamentu Europejskiego; wchodzi z urzędu, jako przewodniczący, w skład okręgowych komisji wyborczych i rejonowych komisji wyborczych powołanych do przeprowadzenia wyborów tych organów. Są organami przeprowadzającymi referenda ogólnokrajowe oraz referenda lokalne dotyczące odwołania organu jednostki samorządu terytorialnego w czasie trwania kadencji. Na podstawie przepisów ustawy o samorządzie gminnym obowiązkiem komisarza wyborczego jest zwołanie pierwszej sesji nowo wybranej rady gminy i odpowiednio - zwołanie pierwszej sesji w celu złożenia ślubowania przez wójta. Na podstawie ustaw o samorządzie powiatowym i o samorządzie województwa do komisarza wyborczego należy zwołanie pierwszej sesji nowo wybranej rady powiatu oraz nowo wybranego sejmiku województwa.

5. Państwowa Komisja Wyborcza pracuje kolegialnie, rozpatruje i rozstrzyga sprawy na posiedzeniach w sposób określony w regulaminie (M. P. z 2011 r. Nr 26, poz. 286). W 2013 r. Komisja odbyła 38 posiedzeń. Warunki organizacyjne, finansowe, administracyjno-techniczne związane z przygotowaniem i przeprowadzeniem wyborów i referendum, obsługę Państwowej Komisji Wyborczej i komisarzy wyborczych oraz inne określone prawem zadania zapewnia Krajowe Biuro Wyborcze, którego jednostkami terenowymi są delegatury. Organizację i zakres działania Krajowego Biura Wyborczego oraz właściwość terytorialną delegatur określa statut nadany przez Państwową Komisję Wyborczą na wniosek Szefa KBW (M. P. z 2011 r. Nr 23, poz. 253). Szczegółową organizację wewnętrzną i właściwość rzeczową jednostek organizacyjnych określa zarządzenie Szefa KBW z dnia 1 sierpnia 2011 r.

Informacja o składzie Państwowej Komisji Wyborczej, uchwały w sprawie powołania komisarzy wyborczych i wykaz komisarzy, regulamin Komisji, statut Krajowego Biura Wyborczego są zamieszczone na stronie internetowej www.pkw.gov.pl.

II. Realizacja zadań ustawowych

Wybory uzupełniające do Senatu RP

1. W 2013 r. wygasły dwa mandaty senatorów: w okręgu wyborczym nr 73 w województwie śląskim (z siedzibą Okręgowej Komisji Wyborczej w Katowicach) i w okręgu nr 55 w województwie podkarpackim (z siedzibą Okręgowej Komisji Wyborczej w Rzeszowie). Prezydent RP postanowieniem z dnia 19 lutego 2013 r. zarządził na dzień 21 kwietnia 2013 r. wybory uzupełniające do Senatu w okręgu wyborczym nr 73, a postanowieniem z dnia 4 lipca 2013 r. wybory uzupełniające do Senatu w okręgu wyborczym nr 55 na dzień 8 września 2013 r. Państwowa Komisja Wyborcza podała niezwłocznie do publicznej wiadomości na obszarze każdego z okręgów obwieszczenia o zarządzeniu wyborów oraz o granicach okręgu i siedzibie okręgowej komisji wyborczej. Zgodnie z ustawowym obowiązkiem Komisja wydała komunikat o liczbie wyborców ujętych w rejestrach wyborców na obszarze kraju, która to liczba jest podstawą do wyliczenia limitu wydatków wyborczych. W celu przeprowadzenia wyborów powołane zostały Okręgowe Komisje Wyborcze w Katowicach i w Rzeszowie. W skład każdej okręgowej komisji weszło sześciu sędziów: pięciu zgłoszonych przez Ministra Sprawiedliwości oraz z urzędu, jako przewodniczący komisji – komisarz wyborczy odpowiednio w Katowicach i w Rzeszowie. Ponadto Komisja uchwaliła wytyczne dla obwodowych komisji wyborczych w sprawie ich zadań w przygotowaniu i przeprowadzeniu głosowania oraz wydała szczegółowe informacje i wyjaśnienia organom i podmiotom wyborczym o obowiązujących przepisach prawnych dotyczących spisów wyborców, tworzenia komitetów wyborczych, zgłaszania kandydatów na senatora, sposobu głosowania w tym uprawnień przysługujących wyborcom niepełnosprawnym, zasad finansowania kampanii wyborczej. Wójtowie, burmistrzowie i prezydenci miast z zachowaniem terminu ustawowego powołali obwodowe komisje wyborcze. W okręgu nr 73 powołano 186 komisji: w

ich skład weszło 1221 osób, z tego 1014 osób zgłoszonych przez komitety wyborcze, 186 osób wskazanych przez wójtów spośród pracowników samorządowych oraz 21 osób powołanych spośród wyborców z uwagi na niewystarczającą liczbę kandydatów zgłoszonych przez komitety wyborcze. W okręgu nr 55 powołano 422 obwodowe komisje wyborcze w składzie 2859 osób, w tym: 2425 osób zgłoszonych przez komitety wyborcze i 434 osoby wskazane przez wójtów spośród pracowników samorządowych. W 7 gminach tego okręgu z powodu zgłoszenia większej liczby kandydatów niż dopuszczalny ustawowo skład obwodowych komisji konieczne było przeprowadzenie publicznego losowania.

W wyborach uzupełniających w dniu 21 kwietnia 2013 r. w okręgu wyborczym nr 73 uczestniczyło 11 komitetów wyborczych: 7 komitetów wyborczych partii politycznych (Kongres Nowej Prawicy, Platforma Obywatelska RP, Demokracja Bezpośrednia, Unia Polityki Realnej, Prawo i Sprawiedliwość, Polskie Stronnictwo Ludowe, Sojusz Lewicy Demokratycznej) i 4 komitety wyborcze wyborców (Autonomia dla Ziemi Śląskiej, Józefa Makosza, Kochających Śląsk, Piotra Masłowskiego). Okręgowa Komisja Wyborcza w Katowicach zarejestrowała 9 kandydatów na senatora, a odmówiła rejestracji 2 kandydatów (zgłoszonych przez KW Demokracja Bezpośrednia i KWW Kochających Śląsk) ponieważ zgłoszenia kandydatów nie zostały poparte prawidłowo złożonymi podpisami co najmniej 2000 wyborców stale zamieszkałych w okręgu nr 73: zgłoszenie kandydata dokonane przez KW Demokracja Bezpośrednia zostało poparte przez 1683 wyborców, a kandydata zgłoszonego przez KWW Kochających Śląsk przez 1883 wyborców.

W wyborach uzupełniających do Senatu w dniu 8 września 2013 r. w okręgu wyborczym nr 55 udział zgłosiło 10 komitetów wyborczych, w tym: 7 komitetów partii politycznych (Prawo i Sprawiedliwość, Zbigniewa Ziobro Solidarna Polska, Samoobrona Odrodzenie, Polska Jest Najważniejsza, Samoobrona, Stronnictwa Ludowego „Ojcowizna” RP, Polska Partia Piratów), 1 koalicyjny komitet wyborczy (PO-PSL) i 2 komitety wyborcze wyborców (Prawica Podkarpacka i komitet Ewy Kantor). Okręgowa Komisja Wyborcza w Rzeszowie zarejestrowała 7 kandydatów, 3 komitety wyborcze kandydatów nie zgłosiły (Samoobrona Odrodzenie, Stronnictwo Ludowe „Ojcowizna” i Polska Partia Piratów).

W obu okręgach wyborczych głosowanie rozpoczęło się we wszystkich obwodach punktualnie o godz. 7⁰⁰ i trwało bez zakłóceń do godz. 21⁰⁰. Frekwencja w wyborach w dniu 21 kwietnia 2013 r. w okręgu wyborczym nr 73 wyniosła 11,14%; w wyborach w dniu 8 września 2013 r. w okręgu nr 55 – 15,84%.

Okręgowe Komisje Wyborcze w Katowicach i Rzeszowie niezwłocznie po ustaleniu wyników głosowania przez obwodowe komisje wyborcze sporządziły protokoły wyników głosowania i wyników wyborów senatora w okręgach nr 73 i nr 55 i przekazały je Państwowej Komisji Wyборczej. Przy sporządzeniu protokołów przez okręgowe komisje wyborcze stosowana była, na zasadach określonych przez Państwową Komisję Wyборczą, elektroniczna technika obliczeniowa. Państwowa Komisja Wyборcza po otrzymaniu z okręgowych komisji wyborczych protokołów wyników głosowania i wyborów sporządziła na posiedzeniu w dniu 22 kwietnia 2013 r. obwieszczenie o wynikach wyborów przeprowadzonych w dniu 21 kwietnia 2013 r. w okręgu wyborczym nr 73, oraz na posiedzeniu w dniu 9 września 2013 r. – obwieszczenie o wynikach wyborów przeprowadzonych w dniu 8 września 2013 r. w okręgu wyborczym nr 55. Senatorami w wyborach uzupełniających zostali wybrani kandydaci zgłoszeni przez KW Prawo i Sprawiedliwość w okręgu nr 73 Bolesław G. Piecha, a w okręgu nr 55 – Zdzisław S. Pupa.

- * Państwowa Komisja Wyборcza zgodnie z Kodeksem wyborczym, odpowiednio w dniu 6 maja i w dniu 16 września 2013 r. sporządziła i przekazała Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej, Marszałkowi Senatu i Sądowi Najwyższemu sprawozdania z wyborów uzupełniających. Obwieszczenia, sprawozdania i inne dokumenty dotyczące wyborów są zamieszczone na stronie internetowej Komisji. Sąd Najwyższy stwierdził ważność wyborów uzupełniających do Senatu RP przeprowadzonych w dniu 21 kwietnia 2013 r. w województwie śląskim w okręgu wyborczym nr 73 na posiedzeniu w dniu 26 czerwca 2013 r., na posiedzeniu w dniu 28 listopada 2013 r. - ważność wyborów uzupełniających do Senatu przeprowadzonych w województwie podkarpackim w okręgu wyborczym nr 55. Protestów przeciwko ważności wyborów nie wniesiono. Państwowa Komisja Wyборcza wobec stwierdzenia przez Sąd Najwyższy ważności wyborów,

uchwałami z dnia 1 lipca i z dnia 2 grudnia 2013 r. rozwiązała Okręgowe Komisje Wyborcze w Katowicach i Rzeszowie oraz obwodowe komisje wyborcze powołane do przeprowadzenia wyborów uzupełniających do Senatu RP w związku z wykonaniem ich ustawowych zadań.

- * Sprawozdania finansowe komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach uzupełniających do Senatu RP, przeprowadzonych w dniu 21 kwietnia 2013 r. w okręgu wyborczym nr 73 powinny być złożone, zgodnie z przepisami Kodeksu wyborczego, w ciągu 3 miesięcy od dnia wyborów. Obowiązek złożenia sprawozdań dotyczył 11 komitetów wyborczych i wszystkie komitety sprawozdanie złożyły. Państwowa Komisja Wyborcza przyjęła bez zastrzeżeń sprawozdania 5 komitetów wyborczych (Platforma Obywatelska RP, Polskie Stronnictwo Ludowe, Prawo i Sprawiedliwość, Unia Polityki Realnej, Autonomia dla Ziemi Śląskiej) a sprawozdania 6 komitetów wyborczych przyjęła ze wskazaniem uchybień, które polegały na: niezgodności sprawozdania ze stanem faktycznym (Kongres Nowej Prawicy, komitety Józefa Mikosza i Piotra Masłowskiego); niewprowadzeniu do umowy rachunku bankowego wszystkich wymaganych prawem zastrzeżeń (Demokracja Bezpośrednia); niezawiadomieniu PKW w terminie ustawowym o adresie strony internetowej komitetu (Sojusz Lewicy Demokratycznej, komitety: Kochających Śląsk i Piotra Masłowskiego). Komunikat PKW o przyjętych sprawozdaniach został podany na stronie www.pkw.gov.pl Obowiązek złożenia sprawozdań finansowych z wyborów uzupełniających do Senatu przeprowadzonych w dniu 8 września 2013 r. w okręgu nr 55 upłynął 9 grudnia 2013 r. Sprawozdania złożyło w terminie 9 komitetów wyborczych, po upływie terminu 1 komitet (Prawica Podkarpacka).
- 2. Państwowa Komisja Wyborcza w związku z pracami prowadzonymi w Sejmie i Senacie nad zmianami w przepisach prawa wyborczego, przedstawiała w tych sprawach informacje, opinie i wyjaśnienia sejmowej Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej i podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym i niektórych innych ustaw, senackiej Komisji Ustawodawczej, Ministerstwu Administracji i Cyfryzacji.

W wystąpieniu z dnia 27 marca 2013 r. do senackiej Komisji Ustawodawczej w sprawie projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy (druk senacki nr 286 S poprawiony) Państwowa Komisja Wyborcza zwróciła uwagę na zbyt szeroki zakres zmian dotyczących procedury odwoławczej w zakresie realizacji czynności wyborczych. Wskazała, że Trybunał Konstytucyjny w wyroku z dnia 18 lipca 2012 r. stwierdził jedynie, że niezgodny z Konstytucją jest brak drogi odwoławczej od postanowień Państwowej Komisji Wyborczej w sprawach odmowy rejestracji kandydata z powodu nieposiadania biernego prawa wyborczego. W pozostałym zakresie spraw rozstrzyganych postanowieniami okręgowych komisji wyborczych i Państwowej Komisji Wyborczej, Trybunał nie stwierdził naruszenia wzorców kontroli konstytucyjnej. Państwowa Komisja Wyborcza podkreśliła, że dotychczasowe procedury odwoławcze dotyczące spraw rozstrzyganych na podstawie przepisów, co do których Trybunał Konstytucyjny nie stwierdził niezgodności z Konstytucją, (przyjmowanie zawiadomień o utworzeniu komitetu wyborczego), dostatecznie zabezpieczają prawa komitetów wyborczych i kandydatów. Przyjęta zaś w projekcie nowelizacyjnym koncepcja drogi odwoławczej od postanowień organów wyborczych burzy ustalony w Kodeksie wyborczym model postępowania odwoławczego i zakłóca kalendarz wyborczy. Na przykład, w wyborach do Sejmu i do Senatu zawiadomienie o utworzeniu komitetu wyborczego należy złożyć do 50 dnia przed dniem wyborów, a zgłoszenia list kandydatów na senatora do 40 dnia przed dniem wyborów, natomiast pełna procedura odwoławcza i skargowa przewidziana w projekcie zajmuje 12 dni (nie licząc czasu koniecznego na dostarczenie dokumentów). Zatem zakończenie procedury związanej z „rejestracją” komitetu wyborczego następuje po upływie terminu zgłaszania list i kandydatów. Podobnie nie ma możliwości zakończenia procedury odwoławczo-skargowej związanej z rejestracją list i kandydatów w wyborach do Sejmu i do Senatu, a wyborach samorządowych przed upływem terminu ustalenia numerów dla list. Komisja apelowała o zsynchronizowanie zawartych w projekcie rozwiązań z terminami wykonywania innych czynności wyborczych, z których część ma jednak umocowanie bezpośrednio w Konstytucji RP.

- * W opinii dla sejmowej Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej w sprawie propozycji ograniczenia czynnego prawa wyborczego w wyborach wójtów, burmistrzów i prezydentów miast w ponownym głosowaniu osobom, które zmieniły miejsce stałego zamieszkania w okresie pomiędzy pierwszym i ponownym głosowaniem, Państwowa Komisja Wyborcza zwróciła uwagę na niezgodność takiego rozwiązania z Konstytucją Rzeczypospolitej Polskiej. Przypomniała dotyczące tej materii orzeczenie Trybunału Konstytucyjnego z dnia 20 lutego 2006 r. (sygn. akt K 9/05) – iż „ (...) art. 62 ust. 1 Konstytucji uprawnia do udziału w wyborach i zarazem gwarantuje prawo wybierania przedstawicieli do organów samorządu terytorialnego wszystkim obywatelom jeżeli najpóźniej w dniu głosowania kończą 18 lat. Nie upoważnia do wprowadzenia innych niż przewidziane w art. 62 ust. 2 podmiotowych wyłączeń. Tym samym – wyłączenia te dotyczyć mogą jedynie osób ubezwłasnowolnionych prawomocnym orzeczeniem sądowym lub w ten sam sposób pozbawionych praw publicznych albo wyborczych.” Trybunał Konstytucyjny uznał, że zasadniczą przesłanką przynależności do wspólnoty samorządowej i tym samym przesłanką praw wyborczych do organów samorządu terytorialnego, jest stałe zamieszkiwanie na obszarze danej jednostki samorządu. Państwowa Komisja Wyborcza nie zgodziła się z argumentami wnioskodawców, jakoby w prawie wyborczym istniała luka polegająca na braku rozstrzygnięcia, czy pomiędzy pierwszym a ponownym głosowaniem w wyborach wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) do stałego rejestru i spisów wyborców należy dopisywać osoby zmieniające miejsce stałego zamieszkania. Wyjaśniła, że zasady prowadzenia i aktualizacji rejestru wyborców i spisów wyborców są ściśle określone przepisami Kodeksu wyborczego i przepisów wykonawczych wydanych na podstawie upoważnień ustawowych, z których wynika jednoznacznie, że osoby zmieniające miejsce zamieszkania umieszcza się w stałym rejestrze wyborców, a w konsekwencji również w spisie wyborców.

Wyraziła opinię, że wszelkie, nawet incydentalnie występujące nieprawidłowości w przeprowadzeniu wyborów powinny być eliminowane. Obecnie obowiązujące prawo stwarza dostateczne warunki do zapobiegania temu. Środkami tymi są: zobowiązanie wójta (burmistrza, prezydenta miasta) do sprawdzenia czy osoba

wnosząca wniosek o wpisanie do rejestru wyborców spełnia warunki stałego zamieszkania na obszarze danej gminy, powszechne prawo do wniesienia reklamacji na nieprawidłowości w rejestrze wyborców oraz prawo zaskarżenia decyzji nieuwzględniającej reklamacji do sądu powszechnego, sprawowanie przez Państwową Komisję Wyborczą nadzoru nad prowadzeniem i aktualizowaniem rejestru wyborców oraz sporządzaniem spisów wyborców, a ponadto sankcja karna przewidziana w Kodeksie karnym m.in. za sporządzenie listy głosujących z wpisaniem osób nieuprawnionych lub za użycie podstępów w celu nieprawidłowego sporządzenia listy głosujących. Państwowa Komisja Wyborcza poinformowała o prowadzeniu ciągłej obserwacji zmian w stałych rejestrach wyborców we wszystkich gminach, pozwalającej na niezwłoczne przeprowadzenie kontroli wydanych decyzji w wypadku podejrzenia nieprawidłowości.

- * Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia poselskiego projektu ustawy o zmianie ustawy o samorządzie gminnym i niektórych ustaw udzielono informacji w przedmiocie wygaśnięcia mandatu radnego wskutek naruszenia ustawowego zakazu łączenia mandatu z wykonywaniem funkcji lub prowadzenia działalności określonych w odrębnych przepisach; w bieżącej kadencji organów samorządu terytorialnego wskutek naruszenia tego przepisu wygaszone zostały 142 mandaty radnych.
- * W ramach współpracy z Ministrem Administracji i Cyfryzacji Państwowa Komisja Wyborcza i Krajowe Biuro Wyborcze zgłosiły szereg szczegółowych uwag dotyczących nowelizowanych ustaw: o samorządzie gminnym, powiatowym i województwa, Kodeksu wyborczego, ustawy referendum lokalnym – w sprawach podziału bądź łączenia gmin i powiatów, tworzenia nowych jednostek i wyborów do organów nowych jednostek, procedur referendalnych w sprawach innych niż odwołanie organu jednostki samorządu terytorialnego.
- * W pracach w Sejmie i w Senacie nad zmianami przepisów prawa wyborczego uczestniczył systematycznie sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej, prezentując w tych sprawach wyjaśnienia i opinie Komisji.

3. Państwowa Komisja Wyborcza śledząc prace prowadzone w Sejmie nad zmianami przepisów prawa wyborczego, zwróciła uwagę na sygnalizowane wcześniej wątpliwości związane ze zmianami zawartymi w senackim projekcie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks wyborczy (druk sejmowy nr 1350), dotyczącymi terminowego wykonania zadań i czynności wyborczych. Państwowa Komisja Wyborcza przedstawiła Marszałkowi Sejmu te wątpliwości i problemy w piśmie z dnia 26 listopada 2013 r. ZPOW-430-5/13. Komisja wskazała w wystąpieniu, iż celem projektowanych zmian w Kodeksie wyborczym jest dostosowanie systemu prawa do wyroku Trybunału Konstytucyjnego (z 18 lipca 2012 r. sygn. akt K 14/12), jednakże zakres planowanych zmian jest znacznie szerszy. Trybunał Konstytucyjny wskazał, że niezgodny z Konstytucją jest brak środka prawnego od uchwał Państwowej Komisji Wyborczej wydanych w związku z rozpatrzeniem odwołania od uchwały okręgowej komisji wyborczej odmawiającej rejestracji kandydata na posła lub senatora w związku z nieposiadaniem przez kandydata prawa wybieralności. Ponadto Trybunał Konstytucyjny stwierdził w uzasadnieniu wyroku, że nie wszystkie rozstrzygnięcia organów wyborczych muszą podlegać odwołaniu do sądu. Projekt ustawy natomiast wprowadza możliwość wniesienia skargi do sądu na postanowienia organu wyborczego – we wszystkich wyborach – o odmowie przyjęcia zawiadomienia o utworzeniu komitetu wyborczego, odmowie rejestracji listy w całości lub poszczególnych kandydatów, skreśleniu z listy kandydata oraz unieważnieniu zarejestrowanej listy. Nie kwestionując możliwości rozszerzenia projektowanej regulacji poza rozstrzygnięcie Trybunału Konstytucyjnego powstają zdaniem Komisji, wątpliwości co do zasadności takiej regulacji, a w szczególności jej wpływu na realizację przepisów Kodeksu wyborczego określających terminy wykonywania poszczególnych czynności wyborczych. Państwowa Komisja Wyborcza na podstawie szczegółowych wyliczeń dotyczących czasu trwania poszczególnych czynności wyborczych wskazała, że projektowane zmiany są realnym zagrożeniem dla realizacji kalendarza czynności wyborczych w poszczególnych wyborach. Państwowa Komisja Wyborcza podkreśliła, iż na etapie prac senackich nad projektem zwracała uwagę na te problemy. Wskazała, że w dotychczasowym systemie wyborczym organy wyborcze wykonywały swoje czynności i w ramach

wewnętrznych struktur oraz hierarchii nadzorowały prawidłowość tych czynności. Również w opinii Ministra Sprawiedliwości z dnia 15 lutego 2013 r. przekazanej senackiej Komisji Ustawodawczej wskazano, że dwuinstancyjny system odwoławczy, polegający na możliwości wnoszenia odwołań od orzeczeń okręgowej komisji wyborczej do Państwowej Komisji Wyborczej spełnia standardy konstytucyjne. Potrzeba szczegółowej analizy projektu wprowadzenia w tym zakresie dodatkowej kontroli sądowej była sygnalizowana także w stanowisku Rządu przekazanym komisji senackiej.

4. Państwowa Komisja Wyborcza dokonując analizy przepisów regulujących przeprowadzanie wyborów do Parlamentu Europejskiego stwierdziła, że przepisy te w obowiązującym brzmieniu uniemożliwiają określenie limitu wydatków komitetów wyborczych uczestniczących w wyborach posłów do Parlamentu Europejskiego. Zgodnie bowiem z art. 337 § 1 pkt 2 Kodeksu wyborczego, limit wydatków komitetu wyborczego uczestniczącego w wyborach do Parlamentu Europejskiego oblicza się według wzoru uwzględniającego nieprzewidzianą w ustawie stałą liczbę posłów do Parlamentu Europejskiego wybieranych w poszczególnych okręgach wyborczych. Tym samym niemożliwe jest ustalenie limitu wydatków komitetów wyborczych. Usunięcie wskazanego błędu legislacyjnego w drodze interpretacji przepisów Kodeksu wyborczego jest niemożliwe, zwłaszcza że wydatkowanie środków finansowych komitetu wyborczego z naruszeniem limitów wydatków jest zagrożone przewidziane w Kodeksie sankcją karną, a zatem wysokość tych limitów musi być jednoznacznie określona przepisami tego aktu. Konieczne jest zatem dokonanie zmiany art. 337 Kodeksu wyborczego tak, by określał on wysokość limitów wydatków komitetów wyborczych w sposób umożliwiający obliczenie ich na podstawie danych znanych bezpośrednio po zarejestrowaniu list kandydatów w wyborach. Problem ten Komisja zgłosiła Marszałkowi Sejmu sygnalizując jednocześnie konieczność pilnego podjęcia prac legislacyjnych (pismo z dnia 13 listopada 2013 r. ZKF-061-1/13). Sejm na posiedzeniu w dniu 10 stycznia 2014 r. dokonał zmiany tych przepisów.

5. Państwowa Komisja Wyborcza, w oparciu o doświadczenia zgromadzone w toku przeprowadzania licznych referendów lokalnych i analizę przepisów obowiązującej ustawy o referendum lokalnym, postanowiła przedstawić Prezydentowi Rzeczypospolitej Polskiej problemy i propozycje związane ze stosowaniem przepisów tego aktu prawnego. Komisja wskazała, że obowiązująca ustawa z dnia 15 września 2000 r. o referendum lokalnym mimo wielokrotnej nowelizacji nadal zawiera wiele luk, niespójności, a także błędy legislacyjne, które znacząco utrudniają działanie uczestnikom referendum. W szczególności potrzebne są regulacje dotyczące: powoływania i uprawnień pełnomocnika inicjatora referendum, badania przez komisarza wyborczego powiadomień o inicjatywie przeprowadzenia referendum, podawania przedmiotu referendum do wiadomości mieszkańców, postępowania komisarza wyborczego w przypadku zaskarżenia uchwały rady gminy o przeprowadzeniu referendum do sądu administracyjnego przez organ wykonawczy gminy: obowiązujące przepisy nie przewidują bowiem wstrzymania przez komisarza wyborczego wydania postanowienia o przeprowadzeniu referendum do czasu prawomocnego rozstrzygnięcia skargi złożonej przez organ wykonawczy, czego skutkiem może być odwołanie w referendum danego organu, a następnie uchylenie zaskarżonej uchwały rady gminy przez sąd administracyjny. Określenia ustawowego wymagają kompetencje w referendum rady i komisarza wyborczego w zakresie powoływania komisji referendalnych, członkostwa w komisjach, tworzenia w referendum odrębnych obwodów głosowania w szpitalach, zakładach opieki społecznej, zakładach karnych i aresztach śledczych, finansowania referendum i sprawozdawczości finansowej. Obecnie, środki finansowe na cele referendalne mogą być przekazywane m.in. przez krajowe osoby prawne, przez spółki publiczne: uregulowanie to znacząco różni się od odpowiedniej regulacji w Kodeksie wyborczym. Dotyczy to także kontroli finansowania referendum: organ któremu złożono sprawozdanie nie ma obecnie kompetencji do jego badania w zakresie zgodności z ustawą, nie są też przewidziane sankcje za naruszenie przepisów ustawy. Różni to w istotny sposób sprawozdawczość finansową w referendach od sprawozdawczości finansowej, której podlegają komitety wyborcze i partie polityczne, choć zasada jawności finansowania obowiązuje wszystkie

podmioty. Uściślenia wymagają również przepisy art. 28d ust. 2 ustawy o samorządzie gminnym dotyczące odwołania wójta w referendum lokalnym. W opinii Państwowej Komisji Wyborczej niedoskonałości i braki w przepisach obowiązującej ustawy, uzasadniają podjęcie prac nad nową ustawą o referendum lokalnym; Komisja zadeklarowała jednocześnie chęć pomocy w ewentualnych pracach nad nową ustawą, w zakresie właściwości organów wyborczych. (Pismo z dnia 29 października 2013 r. ZPOW-870-2/13).

6. Przygotowaniom do wyborów i realizacji zadań wyborczych była poświęcona narada służbowa Państwowej Komisji Wyborczej z komisarzami wyborczymi i dyrektorami zespołów i delegatur Krajowego Biura Wyborczego, która odbyła się w maju 2013 r. w Międzyzdrojach woj. zachodniopomorskie. Omówiono wstępnie zadania organów wyborczych i aparatu wyborczego związane z upływem w 2014 r. kadencji posłów do Parlamentu Europejskiego i kadencji organów jednostek samorządu terytorialnego – rad gmin, rad powiatów, sejmików województw oraz wójtów, burmistrzów i prezydentów miast. Dokonano w tych aspektach szczegółowej analizy i oceny: podziału gmin na okręgi wyborcze i obwody głosowania oraz roli i zadań komisarzy wyborczych w tym zakresie; stosowania przepisów Kodeksu wyborczego w przedmiocie weryfikacji podpisów wyborców popierających zgłoszenia list kandydatów i kandydatów; zadania urzędników wyborczych w procesie wyborczym; omówiono problemy związane z realizacją przepisów ustawy o referendum lokalnym. Przebieg narady został przedstawiony w wydaniu specjalnym Przeglądu Wyborczego z maja 2013 r.; publikacja jest również zamieszczona na stronie internetowej www.pkw.gov.pl.
7. Państwowa Komisja Wyborcza stosownie do przepisów Kodeksu wyborczego, w celu zapewnienia powszechnego dostępu do przepisów prawa wyborczego i informacji wyborczej utworzyła Internetowy Portal Informacyjny. Portal prowadzi Krajowe Biuro Wyborcze, jest on dostępny pod adresem <http://pkw.gov.pl> – Biuletyn Informacji Publicznej Państwowej Komisji Wyborczej i Krajowego Biura Wyborczego. Zasób informacyjny Portalu Informacyjnego obejmuje w szczególności: akty prawne dotyczące wyborów i referendum, wyjaśnienia, opinie i komunikaty organów wyborczych, wyjaśnienia o gospodarce finansowej

komitetów wyborczych i partii politycznych; informacje o sposobie tworzenia komitetu wyborczego, trybie zgłaszania kandydatów i obowiązkach spoczywających na pełnomocnikach komitetu wyborczego; informacje dla wyborców o warunkach udziału w wyborach i referendach, siedzibach komisji wyborczych, dostępności lokali wyborczych dla wyborców niepełnosprawnych; informacje o sposobie głosowania i warunkach ważności głosu; informacje o organach wyborczych, ich składach i siedzibach; wyniki głosowania i wyborów; sprawozdania i informacje finansowe komitetów wyborczych; sprawozdania i informacje finansowe partii politycznych; sprawozdania Państwowej Komisji Wyborczej z przeprowadzonych wyborów i referendów; informacje o zmianach w składach organów jednostek samorządu terytorialnego w trakcie kadencji; coroczne informacje o działalności Państwowej Komisji Wyborczej i Krajowego Biura Wyborczego.

Wybory organów jednostek samorządu terytorialnego. Referenda lokalne

1. Zasadą prawa samorządowego jest odnawialność mandatu radnego lub wójta (burmistrza, prezydenta miasta) wygasłego w toku trwania kadencji. Do zakończenia obecnej kadencji organów jednostek samorządu terytorialnego (lata 2010-2014) mają odpowiednie zastosowanie przepisy ustawy – Ordynacja wyborcza do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw oraz ustawy o bezpośrednim wyborze wójta, burmistrza i prezydenta miasta. Zgodnie z tymi przepisami na wygasły mandat przeprowadza się odpowiednio wybory – ponowne, uzupełniające, przedterminowe, wybory nowych rad, albo ma miejsce procedura objęcia kolejnego mandatu z danej listy. Wybory ponowne przeprowadza się wskutek orzeczenia przez sąd wygaśnięcia mandatu w związku z protestami wyborczymi. Wybory uzupełniające przeprowadza się do rad gmin w gminach do 20 tys. mieszkańców wskutek zrzeczenia się mandatu, śmierci radnego bądź z innych ustawowo określonych przyczyn. Natomiast w gminach powyżej 20 tys. mieszkańców, powiatach i województwach wygasły mandat obejmuje kandydat z tej samej listy, który uzyskał w wyborach kolejno największą liczbę głosów. Wybory przedterminowe do rad (sejmików województw) przeprowadza się w razie rozwiązania rady (sejmiku) przez Sejm z powodu powtarzającego się naruszenia

Konstytucji lub ustaw oraz wskutek odwołania danego organu w referendum przeprowadzonym na podstawie przepisów ustawy o referendum lokalnym. Ponadto, w powiecie i województwie – wybory przeprowadza się jeżeli rada lub sejmik w ciągu 3 miesięcy od ogłoszenia wyników wyborów nie wybiorą swoich organów wykonawczych (zarządów) czego skutkiem jest ich rozwiązanie z mocy prawa. Wybory nowych rad są przeprowadzane w przypadku zmian w podziale terytorialnym państwa. Wybory przedterminowe wójta (burmistrza, prezydenta miasta) przeprowadza się wskutek odmowy złożenia ślubowania, zrzeczenia się mandatu, utraty prawa wybieralności lub braku tego prawa w dniu wyborów; naruszenia ustawowych zakazów łączenia funkcji wójta z wykonywaniem określonych funkcji lub prowadzeniem działalności gospodarczej, bądź trwałej niezdolności do pracy orzeczonej przepisami prawa; z powodu odwołania w referendum; odwołania przez Prezesa Rady Ministrów z przyczyny powtarzającego się naruszenia Konstytucji lub ustaw; zmian w podziale terytorialnym państwa oraz wskutek śmierci osoby pełniącej tę funkcję.

* Państwowa Komisja Wyborcza dokonała w miesiącu marcu 2013 r. analizy częstotliwości i wyników wyborów organów jednostek samorządu terytorialnego i referendum lokalnych przeprowadzonych w latach 2011-2012 ustalając, co następuje:

- 1) W okresie analizowanym wygasły mandaty 2109 radnych: 1432 mandaty radnych gmin, z tego 778 radnych gmin do 20 tys. mieszkańców, 570 mandatów radnych powiatów, 81 mandatów radnych dzielnic m.st. Warszawy oraz mandaty 50 organów wykonawczych gmin, w tej liczbie 31 mandatów wójtów, 18 mandatów burmistrzów, 1 mandat prezydenta miasta.
- 2) Wygaśnięcie mandatów radnych nastąpiło najczęściej wskutek: zrzeczenia się mandatu – 999 mandatów, w tym 354 mandaty w radach gmin do 20 tys. mieszkańców; wyboru na wójta (burmistrza, prezydenta miasta) – 532 mandaty; śmierci – 231 mandatów; naruszenia ustawowego zakazu łączenia mandatu z wykonywaniem innych funkcji lub działalności – 123 mandaty; utraty prawa wybieralności lub braku tego prawa w dniu wyborów – 82

mandaty; orzeczenia przez sąd nieważności wyborów lub wyboru radnego – 41 mandatów; odwołania rady w referendum – 40 mandatów; odmowy złożenia ślubowania – 37 mandatów.

- 3) Mandaty wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) wygasły wskutek: śmierci – 21 mandatów; zrzeczenia się funkcji – 11 mandatów; braku prawa wybieralności – 9 mandatów; odwołania w referendum – 7 mandatów; orzeczenia sądu o nieważności wyborów – 2 mandaty.
- 4) W związku z wygaśnięciem mandatów przeprowadzono 681 akcji wyborczych (345 w 2011 r. i 336 w 2012 r.), w tym:
 - wybory uzupełniające do 611 rad gmin do 20 tys. mieszkańców,
 - wybory ponowne do 25 rad gmin,
 - wybory przedterminowe do 3 rad gmin,
 - wybory przedterminowe wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w 39 gminach,
 - wybory ponowne wójta (burmistrza, prezydenta miasta) w 3 gminach.
- 5) W 153 wyborach uzupełniających do rad gmin z powodu zgłoszenia tylko jednego kandydata nie przeprowadzono głosowania a na radnego wybrano zgłoszonego kandydata (art. 380 Kodeksu wyborczego); w 2011 r. wyborów bez głosowania było 65, a w 2012 r. – 88.
- 6) W 10 gminach wyborów uzupełniających do rad gmin nie przeprowadzono z powodu braku kandydatów (tj. do: Rad Gmin: Milanów woj. lubelskie, Stara Dąbrowa woj. zachodniopomorskie, Paszowice woj. dolnośląskie, Uścimów woj. lubelskie, Bolesław woj. dolnośląskie, Malechowo woj. zachodniopomorskie, Zakrzew woj. mazowieckie, Filipów woj. podlaskie, Siemyśl woj. zachodniopomorskie, Gaworzyce woj. dolnośląskie).

2. Odbyło się 78 referendów gminnych w sprawie odwołania organu gminy przed upływem kadencji:

- 1) W 42 gminach referenda w sprawie odwołania wójta (burmistrza, prezydenta miasta), w 17 gminach – w sprawie odwołania rady i wójta (referenda podwójne), w 2 gminach referenda w sprawie odwołania rady.

- 2) W wyniku przeprowadzonych referendów odwołano: 2 rady - gminy Nowinka woj. podlaskie i miasta Bytom woj. śląskie; 2 wójtów – gminy Wiżajny woj. podlaskie i gminy Lewin Kłodzki woj. dolnośląskie; 4 burmistrzów miast – Ostródy woj. warmińsko-mazurskie, Kłodawy woj. wielkopolskie, Wałcza woj. zachodniopomorskie, Raciąża woj. mazowieckie; 1 prezydenta - Miasta Bytom woj. śląskie.
Pozostałe referenda były nieważne ponieważ wzięło w nich udział mniej niż 3/5 liczby osób biorących udział w wyborach danego organu.
- 3) Najwięcej akcji wyborczych – 80, przeprowadzono w woj. mazowieckim (67 wyborów uzupełniających, 4 przedterminowe, 5 ponownych i 4 referenda). Najmniej – 19, w woj. opolskim (18 wyborów uzupełniających i 1 referendum).
- 4) Frekwencja w wyborach i referendach lokalnych w sprawie odwołania organów gminy była zróżnicowana.
 - W wyborach uzupełniających do rad gmin średnia frekwencja wyniosła 23,18%; najniższa była w gminie Pokój woj. opolskie – 5,63%, najwyższa w gminie Niegosławice woj. lubuskie – 84,46%.
 - W wyborach ponownych średnia frekwencja wyniosła 47,58% , najniższa była w wyborach do Rady Miasta Wałbrzycha – 12,88%, najwyższa w wyborach do Rady Gminy Wodzierady woj. łódzkie – 79,15%.
 - W wyborach przedterminowych wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) średnia frekwencja wyniosła 36,88%, najniższa frekwencja była w Bytomiu – 27,90 % , najwyższa w gminie Wiżajny woj. podlaskie – 83,28%.
- 5) W referendach średnia frekwencja wyniosła 15,41%. Najniższa była w głosowaniu w sprawie odwołania wójta Gminy Jeleśnia woj. śląskie – 3,39%, najwyższa w głosowaniu w sprawie odwołania wójta Gminy Lewin Kłodzki woj. dolnośląskie – 48,83%.
- 6) W wyborach uzupełniających zgłoszono ogółem 1564 kandydatów; średnio na mandat 2 kandydatów. Najwięcej, 11 kandydatów na jeden mandat – zgłoszono w wyborach do Rady Gminy Gryfów Śląski woj. dolnośląskie, po 10 kandydatów - w wyborach do Rady Gminy Trawniki woj. lubelskie i

do Rady Gminy Rzepin woj. lubuskie. W 6 gminach zgłoszono na mandat od 1 do 2 kandydatów. 24 kandydatów zgłosiły komitety wyborcze partii politycznych, 29 kandydatów - stowarzyszenia i organizacje społeczne, 1511 kandydatów komitety wyborcze wyborców. Wybrano w wyborach uzupełniających 10 radnych zgłoszonych przez komitety wyborcze partii politycznych, 14 radnych zgłoszonych przez stowarzyszenia i organizacje społeczne, pozostali wybrani radni byli zgłoszeni przez komitety wyborcze wyborców.

7) W wyborach przedterminowych wójtów (burmistrzów, prezydentów miast) liczba kandydatów na jeden mandat wahała się od – 2 kandydatów w wyborach Wójta Gminy Bestwina woj. śląskie i wyborach Burmistrza Gminy Stary Sącz woj. małopolskie do 10 kandydatów w wyborach Prezydenta Bytomia woj. śląskie. Łącznie w wyborach kandydowały 194 osoby, średnio 5 kandydatów na mandat.

- 10 kandydatów w wyborach przedterminowych wójtów, burmistrzów, prezydentów miast zgłosiły komitety partii politycznych, 5 kandydatów komitety wyborcze organizacji, 179 kandydatów komitety wyborcze wyborców. Wybrano 1 wójta zgłoszonego przez komitet wyborczy partii PSL, pozostali wybrani wójtowie (burmistrzowie, prezydenci miast) byli zgłoszeni przez komitety wyborcze wyborców.

8) W wyborach uzupełniających kandydowało: 469 kobiet i 1095 mężczyzn. W wyborach przedterminowych wójtów, burmistrzów i prezydentów miast kandydowało 28 kobiet i 166 mężczyzn.

3. W roku 2013 przeprowadzono 456 akcji wyborczych i referendalnych:

- W 361 gminach wybory uzupełniające do rad gmin, do jednej rady wybory ponowne, w 27 gminach wybory przedterminowe - 21 wójtów i 6 rad gmin; - 73 referenda lokalne w sprawie odwołania organów jednostek samorządu terytorialnego: 20 referendów w sprawie odwołania rady gminy oraz 53 referenda w sprawie odwołania wójta (burmistrza, prezydenta miasta) – w tym 16 referendów podwójnych w sprawie odwołania i rady i wójta. Ważnych było 7 referendów (w Elblągu woj. warmińsko-mazurskie, Nasielsku woj. mazowieckie,

Żaganiu woj. lubuskie, Piekoszowie woj. świętokrzyskie, w Janowcu i Międzyrzeczu Podlaskim woj. lubelskie, w Brzeszczach woj. małopolskie). W wyniku tych referendów odwołano Prezydenta Miasta Elbląga, Burmistrza i Radę Miasta Żagania, Wójta i Radę Gminy Piekoszków, Burmistrzów Nasielska i Brzeszcz, Wójta Gminy Janowiec.

Szczegółowe dane o wyborach i referendach w toku kadencji są na bieżąco podawane na stronie www.pkw.gov.pl.

4. W związku z upływającą w dniu 21 listopada 2014 r. kadencją organów jednostek samorządu terytorialnego, Państwowa Komisja Wyborcza przypomniała o dopuszczalnych ustawowo terminach przeprowadzania wyborów i referendów do tych organów.

Komisja wskazała też okresy w trakcie których zgodnie z przepisami ustawowymi, nie przeprowadza się wyborów uzupełniających, wyborów nowych rad, wyborów przedterminowych i referendów lokalnych, a w szczególności:

- 1) wyborów uzupełniających do rad gmin, rad powiatów i sejmików województw nie przeprowadza się, jeżeli ich data przypadałaby w okresie 6 miesięcy przed zakończeniem kadencji rad. Zatem ostatnie wybory uzupełniające mogą zostać przeprowadzone w dniu 28 maja 2014, a mogą być zarządzone nie później niż dnia 19 marca 2014 r. Dotyczy to także wyborów uzupełniających powtarzanych w trybie art. 193 ust. 3 Ordynacji wyborczej, a także uzupełnienia wygasłych mandatów w gminach liczących powyżej 20 000 mieszkańców oraz powiatach i województwach;
- 2) nie przeprowadza się również wyborów nowych rad, gdyby ich data przypadała w okresie 6 miesięcy przed zakończeniem kadencji rad. Ostatnie wybory nowych rad mogłyby zostać przeprowadzone w dniu 18 maja 2014 r. Należy jednak zauważyć, że wybory te są przeprowadzane w związku ze zmianami w podziale terytorialnym państwa, które następują z dniem 1 stycznia, i od tej daty w ciągu 90 dni przeprowadzane są wybory, czyli nie później niż 30 marca 2014 r.;
- 3) nie przeprowadza się wyborów przedterminowych do rad, jeżeli ich data przypadałaby w okresie 12 miesięcy przed zakończeniem kadencji rad.

Ostatnie wybory przedterminowe mogą więc zostać przeprowadzone dnia 17 listopada 2013 r. i powinny zostać zarządzone nie później niż dnia 18 października 2013 r.

- 4) wyborów przedterminowych wójtów, burmistrzów i prezydentów miast nie przeprowadza się, jeżeli ich data miałaby przypaść w okresie 6 miesięcy przed zakończeniem kadencji wójta. Ostatnie wybory przedterminowe wójtów mogą więc być przeprowadzone w dniu 18 maja 2014 r., a termin ich zarządzenia upływa dnia 8 kwietnia 2014 r. Wyborów przedterminowych nie przeprowadza się także wtedy, jeżeli data wyborów miałaby przypaść w okresie dłuższym niż 6 a krótszym niż 12 miesięcy przed zakończeniem kadencji wójta, a rada w terminie 30 dni od dnia podjęcia uchwały stwierdzającej wygaśnięcie mandatu wójta podejmie uchwałę o nieprzeprowadzaniu wyborów.
- 5) Państwowa Komisja Wyborcza przypomniała, że wnioski o przeprowadzenie referendum lokalnego w sprawie odwołania organu (organów) jednostki samorządu terytorialnego przed upływem kadencji mogą być składane nie później niż na 8 miesięcy przed zakończeniem kadencji, tj. do dnia 21 marca 2014 r.

Kontrola gospodarki finansowej partii politycznych

1. Państwowa Komisja Wyborcza zakończyła badanie informacji i sprawozdań partii politycznych w zakresie gospodarki finansowej w 2012 r. Zgodnie z ustawą o partiach politycznych – partie polityczne i koalicje partii, które w wyborach do Sejmu otrzymują odpowiednio co najmniej 3% i 6% ważnych głosów, są uprawnione do otrzymywania przez okres kadencji Sejmu subwencji z budżetu państwa na działalność statutową. Mają jednocześnie obowiązek corocznego składania Państwowej Komisji Wyborczej informacji finansowej o otrzymanej subwencji i poniesionych wydatkach z subwencji. W 2012 r. obowiązek taki miało 7 partii politycznych: 5 partii, które w wyborach do Sejmu przeprowadzonych w dniu 9 października 2011 r. uzyskały więcej niż 3% głosów oraz 2 partie (Partia Demokratyczna –demokracy.pl i Unia Pracy), które w 2012 r. otrzymały ostatnią ratę subwencji za rok 2011r. (z wyborów poprzednich). Państwowa Komisja

Wyborcza przyjęła bez zastrzeżeń informacje 5 partii politycznych a informacje 2 partii przyjęła ze wskazaniem uchybień; uchybienia polegały na sporządzeniu informacji niezgodnie ze stanem faktycznym, nieprzekazaniu środków na Fundusz Ekspercki, nie podaniu w informacji numeru jednego z rachunków na którym były gromadzone środki Funduszu Eksperckiego.

2. W każdym roku partie polityczne składają również sprawozdania o źródłach pozyskania środków finansowych, w tym o kredytach bankowych i warunkach ich uzyskania oraz o wydatkach poniesionych ze środków Funduszu Wyborczego w poprzednim roku. Obowiązek złożenia sprawozdania za rok 2012 miały 83 partie polityczne, sprawozdania złożyło 75 partii. Państwowa Komisja Wyborcza zbadała wszystkie przedłożone sprawozdania, przyjęła sprawozdania 70 partii politycznych, z tego bez zastrzeżeń sprawozdania 36 partii politycznych, a sprawozdania 34 partii ze wskazaniem uchybień. Uchybienia polegały przede wszystkim na wskazaniu w sprawozdaniu kwot przychodów niezgodnych ze stanem faktycznym, wydatkowaniu środków Funduszu Wyborczego na cele pozawyborcze, niepowołaniu pełnomocnika finansowego Funduszu Wyborczego, nieutworzeniu rachunku bankowego i nieprowadzeniu rachunkowości, przyjmowaniu wpłat w formie gotówkowej. Państwowa Komisja Wyborcza odrzuciła sprawozdania 5 partii politycznych, w których stwierdzone nieprawidłowości w prowadzeniu gospodarki finansowej są objęte ustawowym rygorem odrzucenia, a polegały w szczególności na: przyjęciu przez partię wartości niepieniężnych od osób prawnych; gromadzeniu środków finansowych poza rachunkiem bankowym; niekompletnej dokumentacji oraz nieudzieleniu wyjaśnień na pytania Państwowej Komisji Wyborczej, co uniemożliwiło zbadanie i ustalenie czy gospodarka finansowa partii była prowadzona zgodnie z przepisami ustawowymi. Komunikaty Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 7 października 2013 r. o przyjętych informacjach i sprawozdaniach partii politycznych za 2012 r. są podane na stronie www.pkw.gov.pl; zostały także ogłoszone w Monitorze Polskim z 2013 r. poz. 900 i 903.
3. Stosownie do wymogów ustawy, niezłożenie przez partię polityczną sprawozdania finansowego lub złożenie sprawozdania po terminie nakazuje Państwowej Komisji

Wyborczej wystąpienie do Sądu Okręgowego w Warszawie właściwego w sprawach ewidencji partii politycznych, z wnioskiem o wykreślenie danej partii z ewidencji. Państwowa Komisja Wyborcza złożyła wnioski o wykreślenie z ewidencji wpisu 4 partii politycznych (Demokratyczna Partia Lewicy, Polska Partia Imperium Słowiańskiego „Razem”, Chrześcijańska Inicjatywa Społeczna, Przymierze Narodu Polskiego); Sąd Okręgowy postanowił o wykreśleniu z ewidencji wszystkich partii.

4. Państwowa Komisja Wyborcza wykonuje zadania związane z badaniem informacji i sprawozdań finansowych w oparciu o opinie i raporty sporządzone przez biegłych rewidentów. Komisja także we własnym zakresie szczegółowo bada i analizuje sprawozdania i dokumenty finansowe dołączone do sprawozdań. Podmiotom zobowiązanym do złożenia sprawozdań przypomina się ponadto o ich obowiązkach sprawozdawczych, udziela w tych sprawach informacji i wyjaśnień.

Zadania wynikające z innych ustaw

1. Zgodnie z ustawą o dostępie do informacji publicznej prowadzony jest Biuletyn Informacji Publicznej, www.pkw.gov.pl/BIP, w którym są dostępne obowiązujące przepisy prawa wyborczego oraz informacje dotyczące działalności Państwowej Komisji Wyborczej, komisarzy wyborczych i Krajowego Biura Wyborczego. Zamieszczane są dokumenty i rozstrzygnięcia dotyczące gospodarki finansowej komitetów wyborczych i partii politycznych; informacje o wydatkach z budżetu państwa na wybory i referenda ogólnokrajowe, a także dane o aktualnych zdarzeniach wyborczych. Informacje zawarte w BIP są udostępnione w formie plików komputerowych, w formie kserokopii dokumentu, przez pocztę, faksem, e-mailem, ustnie, telefonicznie. Udostępnienie jest bezpłatne, chyba że charakter dokumentu pociąga za sobą dodatkowe koszty, np. koszt dyskietek lub CD-ROM. Odpowiednio na stronach komisarzy wyborczych i delegatur Krajowego Biura Wyborczego dostępne są w układzie terytorialnym szczegółowe dane z zakresu wyborów i funkcjonowania organów wyborczych. Zakres i sposób udostępniania tych informacji określa uchwała Państwowej Komisji Wyborczej z dnia 2 kwietnia 2012 r., która jest zamieszczona na stronie internetowej Komisji.

2. Zgodnie z przepisami ustawy o ograniczeniu prowadzenia działalności gospodarczej przez osoby pełniące funkcje publiczne – Państwowa Komisja Wyborcza i w określonym przez Komisję zakresie komisarze wyborczy, prowadzą Rejestr Korzyści. Do Państwowej Komisji Wyborczej informacje o uzyskanych korzyściach zgłaszają członkowie Rady Ministrów, sekretarze i podsekretarze stanu w Kancelarii Prezesa Rady Ministrów i ministerstwach, kierownicy urzędów centralnych, wojewodowie, wicewojewodowie i marszałkowie województw. Do właściwych terytorialnie komisarzy wyborczych zgłoszenia korzyści dokonują: członkowie zarządów, sekretarze i skarbnicy województw; starostowie, członkowie zarządów powiatów, sekretarze i skarbnicy powiatów; wójtowie, burmistrzowie, prezydenci miast oraz ich zastępcy, sekretarze i skarbnicy gmin. Zakres informacji objętych obowiązkiem zgłoszenia do Rejestru Korzyści jest określony w ustawie i dotyczy osób pełniących funkcje publiczne i ich współmałżonków. Informacje w Rejestrze są na bieżąco aktualizowane niezwłocznie po ich zgłoszeniu do Rejestru, natomiast informacje dotyczące osób, które przestały pełnić funkcje przewidziane w ustawie, znajdują się w archiwalnej części Rejestru. Rejestr jest prowadzony elektronicznie i udostępniony w Biuletynie Informacji Publicznej. Państwowa Komisja Wyborcza przypomina każdorazowo osobom, które objęły określoną funkcję publiczną o powinności złożenia informacji i przesyła w tym celu odpowiedni wzór formularza „Zgłoszenia do Rejestru Korzyści”. Informuje jednocześnie o ustawowym wymogu zgłoszenia informacji o aktualizacji danych zawartych w rejestrze, w przypadku ich zmiany. W 2013 r. Komisja przypomniała o tym obowiązku 31 nowo powołanym sekretarzom i podsekretarzom stanu w ministerstwach.
3. Państwowa Komisja Wyborcza zgodnie z Kodeksem wyborczym sprawuje nadzór nad prowadzeniem i aktualizowaniem stałego rejestru wyborców. Rejestr jest prowadzony w każdej gminie i obejmuje osoby stale zamieszkałe na obszarze gminy, którym przysługuje prawo wybierania. Rejestr służy do sporządzenia spisów wyborców w wyborach Prezydenta RP, wyborach do Sejmu i do Senatu, wyborach do Parlamentu Europejskiego, wyborach samorządowych, a także do sporządzania wykazów osób uprawnionych do udziału w referendach

ogólnokrajowych i lokalnych. Natomiast Krajowe Biuro Wyborcze dokonuje systematycznych kontroli prawidłowości prowadzenia rejestru, nadzoruje aktualizację danych w rejestrze, udziela bieżącej pomocy w tych sprawach. Dane rejestru są zamieszczone na stronie internetowej PKW, obejmują one ogólną liczbę wyborców, w tym ujętych z urzędu oraz wpisanych na własny wniosek oraz obywateli państw członkowskich Unii Europejskiej wpisanych na ich wniosek. Według stanu na dzień 31 grudnia 2013 r. w rejestrze wyborców na obszarze kraju było ujętych 30 568 786 wyborców (30 426 421 osoby wpisane z urzędu i 132 365 osób wpisanych na własny wniosek) w tej liczbie 516 osób obywateli państw członków Unii Europejskiej wpisanych na własny wniosek w celu udziału w wyborach na terenie Rzeczypospolitej Polskiej. Aktualne dane z rejestru według powiatów i według gmin w poszczególnych powiatach, są dostępne na stronach internetowych komisarzy wyborczych w obrębie obszaru właściwości poszczególnych komisarzy.

4. Do Państwowej Komisji Wyborczej i Krajowego Biura Wyborczego zgłaszane są na piśmie, telefonicznie i drogą elektroniczną, liczne pytania, wnioski i uwagi dotyczące przepisów prawa wyborczego oraz szeroko rozumianych zagadnień z zakresu problematyki wyborczej; zgłaszają je m.in. przewodniczący rad, radni, wójtowie, dziennikarze, posłowie, przedstawiciele partii i organizacji społecznych, wyborcy. W 2012 r. wpłynęło takich spraw przeszło 500; dotyczyły najczęściej zagadnień związanych z wygaśnięciami mandatów radnych i wójtów, tworzeniem okręgów wyborczych, przeprowadzaniem referendów, finansowaniem wyborów i referendów. Udzielono odpowiedzi we wszystkich tych sprawach.

III. Współdziałanie i wymiana doświadczeń

1. Państwowa Komisja Wyborcza i Krajowe Biuro Wyborcze gromadzą systematycznie doświadczenia z przeprowadzania wyborów, stosowania przepisów prawa wyborczego, funkcjonowania instytucji wyborczych. Uzyskane opinie, spostrzeżenia i postulaty są analizowane i wykorzystane jako materiał źródłowy do ocen stosowania prawa wyborczego oraz formułowania wniosków w zakresie jego usprawnienia.

- * Państwowa Komisja Wyborcza odpowiednio do sygnalizowanych jej potrzeb bierze udział w różnych formach i zakresie, w pracach prowadzonych w Sejmie i Senacie oraz inicjatywach Prezydenta RP dotyczących przepisów prawa wyborczego. Sekretarz PKW regularnie uczestniczył w posiedzeniach sejmowej Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej w sprawach projektowanych zmian w Kodeksie wyborczym. Sekretarz oraz upoważnieni dyrektorzy i eksperci Krajowego Biura Wyborczego brali udział w pracach roboczych komisji i zespołów Sejmu i Senatu oraz w posiedzeniach Senatu; w szczególności sejmowej Komisji Sprawiedliwości i Praw Człowieka, Podkomisji nadzwyczajnej do rozpatrzenia projektu ustawy o samorządzie gminnym i niektórych innych ustaw; Komisji Finansów Publicznych; senackiej Komisji Ustawodawczej oraz Komisji Ustawodawczej i Komisji Praw Człowieka, Praworządności i Petycji.
 - * Współdziałano z Kancelarią Prezesa Rady Ministrów – w sprawach związanych z zarządzeniem wyborów przedterminowych rad i wójtów oraz dotyczących zmian granic jednostek terytorialnych; z Ministrem Sprawiedliwości w sprawach sędziów kandydujących na funkcję komisarzy wyborczych; z Ministrem Spraw Wewnętrznych w zakresie Rządowego Programu Przeciwdziałania Korupcji i przepisów dotyczących prowadzenia rejestru korzyści; z Ministrem Administracji i Cyfryzacji w zakresie Programu Zintegrowanej Informacji Państwa oraz – na bieżąco – w sprawach związanych z realizacją przepisów dotyczących dokonywania zmian w składach rad w czasie trwania kadencji; z Ministrem Pracy i Polityki Społecznej i Pełnomocnikiem do spraw osób niepełnosprawnych w obszarze wykonywania konwencji o prawach osób niepełnosprawnych w zakresie korzystania z praw wyborczych oraz realizacji „Karty Praw Osób Niepełnosprawnych”; z Ministrem Spraw Zagranicznych w sprawach regulacji prawnej dotyczącej finansowania europejskich partii politycznych i europejskich fundacji politycznych.
2. Członkowie i sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej, dyrektorzy i pracownicy Krajowego Biura Wyborczego uczestniczyli w różnego rodzaju inicjatywach związanych z problematyką wyborów.

- * W dniu 21 lutego 2013 r. przewodniczący i sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej spotkali się na prośbę ministerstwa Spraw Zagranicznych z grupą przedstawicieli instytucji rządowych i obywatelskich z Afganistanu. Omówiono rozwiązania prawa wyborczego w Polsce, strukturę i kompetencje organów wyborczych, rolę organizacji obywatelskich w wyborach, kontrolę procesu wyborczego; uczestnicy otrzymali ponadto interesujące ich akty prawne.
- * W dniu 25 czerwca 2013 r. na prośbę Marszałka Senatu przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej S. Jaworski i sekretarz Komisji K. Czaplicki spotkali się z przebywającą w Polsce z wizytą w ramach programu „Filary Demokracji”, delegacją administracji Parlamentu Republiki Mjanmy (Birmanii). Spotkanie było poświęcone zagadnieniom demokratycznych standardów wyborczych, w tym przykładowi polskiemu.
- * W dniu 3 października 2013 r. przewodniczący PKW S. Jaworski na zaproszenie Fundacji Panteon Narodowy w Krakowie, wygłosił w ramach programu edukacyjnego „Herbaciarnia naukowa” wykład: „Wyjątkowość ustroju oraz zadań polskich organów wyborczych”. Spotkanie zgromadziło licznych słuchaczy i cieszyło się ich aktywnym zainteresowaniem.
- * W dniu 7 października 2013 r. sekretarz PKW K. Czaplicki wziął udział w zorganizowanym przez Krajową Szkołę Administracji Publicznej i Ministerstwo Spraw Zagranicznych spotkaniu z przedstawicielami ministerstw i władz samorządowych Gruzji, poświęconym problematyce samorządu terytorialnego. Sekretarz wygłosił wykład na temat wyborów samorządowych i referendów lokalnych w Polsce.
- * W dniu 21 października 2013 r. na zaproszenie ODIH i IFES, zastępca przewodniczącego Państwowej Komisji Wyborczej A. Kisielewicz i sekretarz Komisji K. Czaplicki oraz dyrektorzy Krajowego Biura Wyborczego odbyli spotkania z przedstawicielami Głównego Trybunału Obrachunkowego Tunezji. Gościom przedstawiono informacje o zasadach prawa wyborczego w Polsce, strukturach i zadaniach organów wyborczych, organizacji wyborów. Udzielono odpowiedzi na liczne szczegółowe pytania dotyczące zwłaszcza finansowania

podmiotów wyborczych. Tej problematyce w związku ze zgłoszonymi postulatami zostało poświęcone w dniu 22 października dodatkowe spotkanie z dyrektorem Zespołu Finansowania Partii Politycznych i Kampanii Wyborczych Krajowego Biura Wyborczego.

* W dniu 22 listopada 2013 r. sekretarz PKW K. Czaplicki uczestniczył w zorganizowanym w Kancelarii Prezydenta RP, seminarium eksperckim na temat: „Mechanizmy funkcjonowania demokracji bezpośredniej-doświadczenia Szwajcarii”. Seminarium odbyło się w ramach Forum Debaty Publicznej „Samorząd terytorialny dla Polski”. W spotkaniu wziął udział prof. Uwe Serdült pracownik naukowy Uniwersytetu w Zurychu prowadzący na ten temat badania w mieście Ardu. Uczestnikami spotkania byli również zastępca przewodniczącego sejmowej Komisji Samorządu Terytorialnego i Polityki Regionalnej, przedstawiciele środowisk naukowych, organizacji pozarządowych.

3. Kontynuowano w różnych formach współdziałanie Państwowej Komisji Wyborczej z Rzecznikiem Praw Obywatelskich oraz z organizacjami pozarządowymi i innymi jednostkami i podmiotami w zakresie prowadzonej przez nie działalności dotyczącej problematyki wyborczej. Udzielono tym podmiotom informacji, wyjaśnień i odpowiedzi na zgłaszane pytania, umożliwiono wgląd w dokumenty źródłowe. Członkowie i sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej oraz dyrektorzy Krajowego Biura Wyborczego uczestniczyli w spotkaniach, seminariach i innych inicjatywach organizowanych przez te organy bądź związanych z ich działalnością.

* W dniu 5 marca 2013 r. przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej S. Jaworski, członkowie Komisji A. Mączyński, J. Niemcewicz i sekretarz K. Czaplicki uczestniczyli w seminarium i panelu dyskusyjnym u Rzecznika Praw Obywatelskich na temat głosowania osób z niepełnosprawnościami i osób starszych.

* W dniu 23 maja 2013 r. na prośbę Biura Instytucji Demokratycznych i Praw Człowieka OBWE w Warszawie z przedstawicielami Centralnej Komisji Wyborczej Gruzji spotkał się dyrektor Zespołu Kontroli Finansowania Partii

Politycznych i Kampanii Wyborczych KBW K. Lorentz. Tematem spotkania była problematyka parytetu kobiet na listach wyborczych.

- * W dniu 24 października 2013 r. sekretarz PKW K. Czaplicki na zaproszenie Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Krośnie wygłosił dla studentów tej uczelni oraz dla członków Forum Krośnieńskiego wykład na temat: „Informatyzacja procesu wyborczego w Polsce. Historia – Teraźniejszość – Przyszłość”.
 - * W dniu 15 listopada 2013 r. na zaproszenie Fundacji Instytut Rozwoju Regionalnego i Wicemarszałka Województwa Dolnośląskiego, sekretarz K. Czaplicki uczestniczył w spotkaniu i warsztatach (w Karpaczu) podsumowujących program: Samorząd Równych Szans, Forum Zastępczej Cyberprzestrzeni i Staż w administracji publicznej – wsparciem aktywizacji społecznej i zawodowej osób niepełnosprawnych oraz budowaniem pozytywnego wizerunku osób niepełnosprawnych na rynku pracy.
4. Stałym forum upowszechniania problematyki prawa wyborczego i szerokiego współdziałania w tym zakresie są coroczne obchody Światowego Dnia Wyborów.
- * W ramach obchodów Światowego Dnia Wyborów w dniu 7 lutego 2013 r. na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu odbyły się okolicznościowe spotkania, warsztaty i dyskusje poświęcone problematyce wyborów. Organizatorami była Państwowa Komisja Wyborcza i Centrum Studiów Wyborczych Uniwersytetu. Uczestniczyli przedstawiciele centralnych organów wyborczych z państw ościennych oraz państw uczestników Stowarzyszenia Urzędników Wyborczych: Litwy, Łotwy, Ukrainy, Rosji, Bośni i Hercegowiny, Rumunii, Kirgizji. Obecny był Sekretarz Generalny Stowarzyszenia który wygłosił referat poświęcony monitoringowi wyborów. Wokół inicjatywy Obchodów Światowego Dnia Wyborów skupia się działalność Studenckiego Koła Naukowego Prawa Wyborczego „Elektor”. W Centrum Studiów Wyborczych jest prowadzona praca z młodzieżą pod hasłem: „Decyduję więc głosuję”. Odbyły się m.in. warsztaty nt. „Podstawowe zasady prawa wyborczego europejskim dziedzictwem wyborczym”, spotkania z ekspertami i dyskusje na ten temat; zorganizowano

konkursy na plakat związane ze Światowym Dniem Wyborów oraz na hasło promujące świadomy i aktywny udział w wyborach. Państwowa Komisja Wyborcza uznając potrzebę rozwijania działań w tym zakresie objęła patronatem inicjatywę „Platforma edukacyjna dla młodych wyborców” – realizowaną przez Uniwersytet Mikołaja Kopernika i Centrum Studiów Wyborczych oraz Studenckie Koło Naukowe Prawa Wyborczego „Elektor” w Toruniu. Centrum Studiów Wyborczych w Toruniu i Łodzi za działalność na rzecz upowszechniania prawa wyborczego i rozwijania aktywności wśród młodzieży przyznała medal okolicznościowy „Iudices electionis custodes”. Studenckie Koło Naukowe „Elektor” w Toruniu otrzymało w dniu 29 listopada 2013 r. wyróżnienie w konkursie ogólnopolskim STRuNa 2013 – za projekt „Ogólnopolska Interdyscyplinarna Konferencja Naukowa – wyzwania współczesnego prawa wyborczego”, organizatorem konkursu było Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, w konkursie brało udział 245 projektów z różnych uczelni i dyscyplin z całej Polski.

* W dniu 15 marca 2013 r. przewodniczący i sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej uczestniczyli w Ogólnopolskiej Interdyscyplinarnej Konferencji Naukowej pt. „Wyzwania współczesnego prawa wyborczego”, która odbyła się na Uniwersytecie Mikołaja Kopernika w Toruniu z inicjatywy Studenckiego Koła Naukowego Prawa Wyborczego „Elektor”. Przeprowadzono panele dyskusyjne i eksperckie poświęcone poszczególnym elementom prawa wyborczego, m.in. głosowaniu w wyborach, równości w prawie wyborczym, bezpieczeństwu wyborów. Dyskusję na temat „Głosowanie – stan obecny i postulaty” prowadził przewodniczący PKW S. Jaworski, a moderatorem tematu „Bezpieczeństwo wyborów – sankcje i gwarancje” był sekretarz Komisji K. Czaplicki.

5. Państwowa Komisja Wyborcza kontynuuje wymianę doświadczeń w zakresie prawa wyborczego i wyborów z organami wyborczymi innych państw.

* W dniach 6-8 marca 2013 r. przewodniczący i sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej S. Jaworski i K. Czaplicki oraz dyrektorzy zespołów w Krajowym Biurze Wyborczym odbyli cykl spotkań z delegacją Centralnej Komisji Wyborczej Republiki Mołdowy i stowarzyszenia IFES. Goście poznali podstawowe regulacje

polskiego prawa wyborczego, rozwiązania w zakresie finansowania kampanii wyborczych partii politycznych, system prowadzenia rejestru i spisu wyborców.

- * W dniu 20 maja 2013 r. przedstawiciele PKW sędziowie S. Jaworski, St. Zabłocki i sekretarz K. Czaplicki spotkali się z delegacją Centralnej Komisji Wyborczej Korei Płd. Goście zaproponowali podjęcie współpracy między Komisjami, wskazano, że Centralna Komisja Wyborcza Korei składa się (podobnie jak PKW) z 9 osób, delegowanych po 3 osoby przez Sąd Najwyższy, Prezydenta i Parlament; Komisja Korei zabiega o utworzenie Światowego Stowarzyszenia Organów Wyborczych i o poparcie tej inicjatywy.
- * W dniach 23-24 maja 2013 r. odbyła się w Moskwie konferencja naukowa Państwowej Komisji Wyborczej i Centralnej Komisji Wyborczej Federacji Rosyjskiej, poświęcona prawu wyborczemu w Polsce i w Rosji, będąca kontynuacją poprzedniej konferencji na te tematy, która odbyła się w dniach 20-22 września 2012 r. w Warszawie. Na konferencji członkowie Komisji Federacji Rosyjskiej przedstawili referaty na tematy – organizacji kontroli nad wpływaniem i wydatkowaniem środków funduszy wyborczych kandydatów i komitetów wyborczych; zasad powołania Rady Federacji i Dumy Zgromadzenia Federalnego Federacji Rosyjskiej; głosowania za granicą – organizacji, przeprowadzenia i doświadczeń rosyjskich w tym zakresie; zagadnień wykonywania stanowisk prawnych Sądu Konstytucyjnego Federacji Rosyjskiej w prawie wyborczym i praktyce wyborów; pracy z obserwatorami podczas wyborów. Referaty członków Państwowej Komisji Wyborczej były poświęcone finansowaniu kampanii wyborczej w Polsce; zasadom uzupełniania składu władzy ustawodawczej; głosowaniu obywateli polskich za granicą; prawu do sądu w sprawach wyborczych w świetle polskiego Kodeksu wyborczego.
- * W dniach od 16-20 czerwca 2013 r. z wizytą w Polsce przebywała Główna Komisja Wyborcza Republiki Litwy. W dniach 16 i 17 czerwca (w Zamościu woj. lubelskie) odbyła się druga konferencja wspólna Państwowej Komisji Wyborczej i Głównej Komisji Wyborczej Litwy. Przedstawione zostały odpowiednio przez członków Głównej Komisji Wyborczej Litwy i Państwowej Komisji Wyborczej następujące referaty: ze strony litewskiej: wybory parlamentarne (na Litwie) w

2012 r.; spory wyborcze; komisje wyborcze wszystkich szczebli i ich działalność; głosowanie przedterminowe; ze strony polskiej: ewidencja wyborców w polskim prawie wyborczym; środki zaskarżenia w procedurze wyborczej w wyborach do organów stanowiących jednostek samorządu terytorialnego; rola i zadania komisarza wyborczego jako pełnomocnika Państwowej Komisji Wyborczej.

W dniu 18 czerwca członkowie Komisji Litwy spotkali się z Prezydentem Zamościa i Burmistrzem Zwierzyńca; w dniu 19 czerwca delegacja przebywała w Krakowie, odbyła spotkanie z Komisarzem Wyborczym i dyrektorem Delegatury Krajowego Biura Wyborczego, zwiedziła zabytki Krakowa. W dniu 20 czerwca odbyła wizytę w Sejmie RP, spotykając się z wicemarszałkiem Sejmu i polsko-litewską grupą parlamentarną.

- * W dniach 14-17 października 2013 r. członek Państwowej Komisji Wyborczej A. Mączyński na zaproszenie Komisji Wyborczej Korei Południowej uczestniczył w inauguracyjnym posiedzeniu Stowarzyszenia Światowych Organów Wyborczych (A-WEB), które odbyło się w Seulu (Korea Południowa). Odbyły się sesje plenarne poświęcone: uczciwości w wyborach, budowaniu potencjału wyborczego i rozwoju profesjonalizmu, efektywności kosztów wyborczych, oraz spotkania na tematy szczegółowe: prawa wyborczego kobiet, zapobiegania oszustwom, bezpieczeństwa wyborów, sprawności organów zarządzających wyborami, informacji i wiedzy o wyborach, międzynarodowym programom wsparcia, zrównoważonej technologii IT.
- 6. Państwowa Komisja Wyborcza współdziała w sprawach określonych prawem wyborczym z Trybunałem Konstytucyjnym, Sądem Najwyższym i Naczelnym Sądem Administracyjnym.
- * W dniu 9 kwietnia 2013 r. przewodniczący Państwowej Komisji Wyborczej S. Jaworski, członkowie PKW J. Niemcewicz i W. Ryms oraz sekretarz Komisji K. Czaplicki wzięli udział w dorocznym Zgromadzeniu Ogólnym Sędziów Trybunału Konstytucyjnego.
- * W dniu 16 kwietnia przewodniczący i sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej na zaproszenie Prezesa Trybunału Konstytucyjnego wysłuchali wykładu wiceprezesa

Sądu Konstytucyjnego Federacji Rosyjskiej prof. Siergieja Mawrina na temat: „Problemy porządku konstytucyjnego Federacji Rosyjskiej”.

- * W dniu 22 kwietnia 2013 r. przewodniczący i sekretarz PKW uczestniczyli w Zgromadzeniu Ogólnym Sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego.
- * W dniu 10 czerwca 2013 r. przewodniczący PKW uczestniczył w posiedzeniu Zgromadzenia Ogólnego Sędziów Sądu Najwyższego.

7. Trwały charakter ma współdziałanie Państwowej Komisji Wyborczej i Krajowego Biura Wyborczego ze Stowarzyszeniem Europejskich Urzędników Wyborczych (ACEEEO).

- * W dniach 16 i 17 lipca 2013 r. w Budapeszcie (Węgry) odbyło się posiedzenie seminaryjne Zarządu Stowarzyszenia. Przewodniczył obradom Kazimierz W. Czaplicki sekretarz Państwowej Komisji Wyborczej pełniący funkcję przewodniczącego Stowarzyszenia. Oceniono wykonanie dotychczasowych zadań i przyjęto kierunkowy program dalszej działalności. Uczestnikami seminarium byli Sekretarz Generalny i eksperci ACEEEO, ekspert planowania strategicznego IFES, przedstawiciele centralnych organów wyborczych Azerbejdżanu, Gruzji, Kirgistanu, Litwy, Łotwy, Mołdowy, Polski, Rosji, Rumunii.

- * Państwowa Komisja Wyborcza i Krajowe Biuro Wyborcze byli gospodarzem 22 Corocznej Konferencji i Zgromadzenia Ogólnego Europejskich Urzędników Wyborczych (ACEEEO) która odbyła się w dniach 12-14 września 2013 r. w Warszawie. Konferencję objął honorowym patronatem Prezydent Rzeczypospolitej Bronisław Komorowski, który przekazał uczestnikom obrad stosowne przesłanie.

List do uczestników Konferencji skierowała Marszałek Sejmu RP Ewa Kopacz.

W obradach uczestniczyło ponad 160 osób z 41 krajów, reprezentujących europejskie i pozaeuropejskie organy wyborcze, międzynarodowe organizacje i instytucje oraz ośrodki naukowe. Głównym tematem konferencji była problematyka stosowania technologii informatycznych i komunikacyjnych w wyborach oraz wyzwania związane z rozwojem mediów społecznościowych i ich wykorzystaniem w procesach wyborczych. Na 3. sesjach plenarnych wygłoszono 14 referatów dotyczących problematyki konferencji. Obradom plenarnym

towarzyszyły warsztaty, w czasie których prezentowano doświadczenia państw uczestniczących w zakresie rozwoju i perspektyw technologii informatycznych oraz możliwości udziału mediów społecznościowych w działaniach informacyjno-edukacyjnych organów wyborczych. Konferencja była też miejscem prezentacji urzędzeń wyborczych przez międzynarodowych producentów. Na zakończenie Konferencji uczestnicy przyjęli rekomendacje dotyczące zastosowania i roli technologii informatycznych oraz mediów społecznościowych w procesach wyborczych. Równoległym ważnym wydarzeniem było Zgromadzenie Ogólne ACEEEO. W jego wyniku przyjęto strategię rozwoju Stowarzyszenia na lata 2014-2019 wraz z planem operacyjnym; wybrano w tajnym głosowaniu Zarząd Stowarzyszenia na nową, trzyletnią kadencję, w skład Zarządu wchodzą przedstawiciele organów wyborczych: Bośni i Hercegowiny, Litwy, Łotwy, Mołdowy, Polski, Rosji i Rumunii; w 2014 r. zorganizowanie 23. Konferencji i Zgromadzenia Ogólnego ACEEEO powierzono Stałemu Organowi Wyborczemu Rumunii.

Szczegółowe informacje o przebiegu Konferencji w Warszawie są podane w Przeglądzie Wyborczym 8-9/2013, a także zamieszczone na stronie www.pkw.gov.pl.

8. Wymianie doświadczeń i kontroli realizacji zadań służą narady służbowe organów i służb wyborczych. W 2013 r. odbyły się dwie narady poświęcone zadaniom w przypadających w 2014 r. wyborach do Parlamentu Europejskiego i wyborach samorządowych: w dniach 13 i 14 maja z komisarzami wyborczymi i dyrektorami zespołów i dyrektorów delegatur Krajowego Biura Wyborczego oraz w dniu 14 października – z dyrektorami zespołów i delegatur KBW.
- * Formą upowszechniania informacji o przepisach prawa wyborczego i praktyce działania w tym zakresie jest wydawany przez Krajowe Biuro Wyborcze biuletyn informacyjny „Przegląd Wyborczy”. Przedstawione są w nim informacje o działalności Państwowej Komisji Wyborczej – jej rozstrzygnięciach, wyjaśnieniach, opiniach, prezentowane i omawiane są problemy prawne i doświadczenia praktyki działania w jednostkach samorządu terytorialnego. W 2013 r. wydano 5 numerów biuletynu. Z wydawnictwa korzystają organy i służby

wyborcze, pracownicy administracji samorządowej, studenci, dziennikarze. Inicjatywy służące upowszechnianiu prawa wyborczego podejmują również komisarze wyborczy i delegatury Krajowego Biura Wyborczego.

Załącznik:

Wykaz Komisarzy Wyborczych
w kadencji w latach 2013-2018

Załącznik do informacji o działalności
Państwowej Komisji Wyborczej i
Krajowego Biura Wyborczego w 2013 r.

Wykaz Komisarzy Wyborczych w kadencji w latach 2013-2018

Województwo dolnośląskie

Komisarz Wyborczy we Wrocławiu	-	Wacława Macińska sędzia Sądu Okręgowego we Wrocławiu
Komisarz Wyborczy w Jeleniej Górze	-	Ewa Szymańska - Habzda Sędzia Sądu Okręgowego w Jeleniej Górze
Komisarz Wyborczy w Legnicy	-	Stanisław Rączkowski sędzia Sądu Apelacyjnego we Wrocławiu
Komisarz Wyborczy w Wałbrzychu	-	Maciej Henryk Ejsmont sędzia Sądu Rejonowego w Wałbrzychu

Województwo kujawsko-pomorskie

Komisarz Wyborczy w Bydgoszczy	-	Andrzej Siuchniński sędzia Sądu Najwyższego
Komisarz Wyborczy w Toruniu	-	Andrzej Aleksander Walenta sędzia Sądu Okręgowego w Toruniu
Komisarz Wyborczy we Włocławku	-	Jolanta Eugenia Górską sędzia Sądu Okręgowego we Włocławku

Województwo lubelskie

Komisarz Wyborczy w Lublinie	-	Magdalena Danuta Kuczyńska Sędzia Sądu Okręgowego w Lublinie
Komisarz Wyborczy w Białej Podlaskiej	-	Waldemar Bańka sędzia Sądu Rejonowego w Białej Podlaskiej
Komisarz Wyborczy w Chełmie	-	Piotr Sławomir Jakubiec sędzia Sądu Okręgowego w Lublinie
Komisarz Wyborczy w Zamościu	-	Teresa Renata Bodys sędzia Sądu Okręgowego w Zamościu

Województwo lubuskie

- Komisarz Wyborczy w Zielonej Górze - Bogumił Hoszowski
Sędzia Sądu Okręgowego
w Zielonej Górze
- Komisarz Wyborczy
w Gorzowie Wielkopolskim - Zbigniew Piątek
sędzia Sądu Okręgowego
w Gorzowie Wielkopolskim

Województwo łódzkie

- Komisarz Wyborczy w Łodzi - Tomasz Szabelski
sędzia Sądu Apelacyjnego w Łodzi
- Komisarz Wyborczy
w Piotrkowie Trybunalskim - Arkadiusz Zygmunt Lisiecki
sędzia Sądu Okręgowego
w Piotrkowie Trybunalskim
- Komisarz Wyborczy w Sieradzu - Barbara Maria Bojakowska
sędzia Sądu Okręgowego w Sieradzu
- Komisarz Wyborczy w Skierniewicach - Katarzyna Wesołowska-Zbudniewek
sędzia Sądu Okręgowego w Łodzi

Województwo małopolskie

- Komisarz Wyborczy w Krakowie - Teresa Anna Rak
sędzia Sądu Apelacyjnego w Krakowie
- Komisarz Wyborczy w Nowym Sączu - Tadeusz Piesowicz
sędzia Sądu Okręgowego
w Nowym Sączu
- Komisarz Wyborczy w Tarnowie - Jacek Janusz Satko
sędzia Sądu Okręgowego w Tarnowie

Województwo mazowieckie

- Komisarz Wyborczy w Warszawie - Dorota Jadwiga Tyrała
sędzia Sądu Okręgowego w Warszawie
- Komisarz Wyborczy w Ciechanowie - Andrzej Kuba
sędzia Naczelnego Sądu
Administracyjnego w Warszawie
- Komisarz Wyborczy w Ostrołęce - Marta Elżbieta Truszkowska
sędzia Sądu Okręgowego w Ostrołęce
- Komisarz Wyborczy w Płocku - Małgorzata Michalska
sędzia Sądu Okręgowego w Płocku
- Komisarz Wyborczy w Radomiu - Grzegorz Jacek Wójtowicz
sędzia Sądu Okręgowego w Radomiu
- Komisarz Wyborczy w Siedlcach - Mirosław Onisko
sędzia Sądu Okręgowego w Siedlcach

Województwo opolskie

- Komisarz Wyborczy w Opolu I - Jarosław Mariusz Benedyk
sędzia Sądu Okręgowego w Opolu
- Komisarz Wyborczy w Opolu II - Paweł Mehl
sędzia Sądu Okręgowego w Opolu

Województwo podkarpackie

- Komisarz Wyborczy w Rzeszowie - Tomasz Smoleń
sędzia Wojewódzkiego Sądu
Administracyjnego w Rzeszowie
- Komisarz Wyborczy w Krośnie - Arkadiusz Andrzej Trojanowski
sędzia Sądu Okręgowego w Krośnie
- Komisarz Wyborczy w Przemyślu - Marek Mieczysław Byliński
sędzia Sądu Okręgowego w Przemyślu
- Komisarz Wyborczy w Tarnobrzegu - Katarzyna Lucyna Bryś-Dywan
sędzia Sądu Okręgowego w
Tarnobrzegu

Województwo podlaskie

- Komisarz Wyborczy w Białymstoku - Bogdan Ryszard Łaszkiwicz
sędzia Sądu Okręgowego w
Białymstoku
- Komisarz Wyborczy w Łomży - Jan Leszczewski
sędzia Sądu Okręgowego w Łomży
- Komisarz Wyborczy w Suwałkach - Danuta Zdzisława Poniatowska
sędzia Sądu Okręgowego w Suwałkach

Województwo pomorskie

- Komisarz Wyborczy w Gdańsku - Irma Jadwiga Kul
sędzia Sądu Apelacyjnego w Gdańsku
- Komisarz Wyborczy w Słupsku - Jolanta Sudół
sędzia Sądu Okręgowego w Słupsku

Województwo śląskie

- Komisarz Wyborczy w Katowicach - Barbara Grażyna Suchowska
sędzia Sądu Apelacyjnego
w Katowicach
- Komisarz Wyborczy w Bielsku-Białej - Elżbieta Libera-Niesporek
sędzia Sądu Okręgowego
w Bielsku-Białej
- Komisarz Wyborczy w Częstochowie - Tomasz Bernard Pidzik
sędzia Sądu Apelacyjnego
w Katowicach

Województwo świętokrzyskie

- Komisarz Wyborczy w Kielcach I - Bożena Teresa Fabrycy
sędzia Sądu Okręgowego w Kielcach
- Komisarz Wyborczy w Kielcach II - Artur Grzegorz Adamek
sędzia Wojewódzkiego Sądu
Administracyjnego w Kielcach

Województwo warmińsko-mazurskie

- Komisarz Wyborczy w Olsztynie - Rafał Malarski
sędzia Sądu Najwyższego
- Komisarz Wyborczy w Elblągu - Krzysztof Tadeusz Nowaczyński
sędzia Sądu Okręgowego w Elblągu

Województwo wielkopolskie

- Komisarz Wyborczy w Poznaniu - Henryk Komisarski
sędzia Sądu Apelacyjnego
w Poznaniu
- Komisarz Wyborczy w Kaliszu - Wojciech Kazimierz Vogt
sędzia Sądu Okręgowego w Kaliszu
- Komisarz Wyborczy w Koninie - Karol Tomasz Skocki
sędzia Sądu Rejonowego w Koninie
- Komisarz Wyborczy w Lesznie - Przemysław Andrzej Strach
sędzia Sądu Apelacyjnego w Poznaniu
- Komisarz Wyborczy w Pile - Anna Elżbieta Kulczewska-Garcia
sędzia Sądu Okręgowego w Poznaniu

Województwo zachodniopomorskie

- Komisarz Wyborczy w Szczecinie - Jacek Krzysztof Szreder
sędzia Sądu Okręgowego w Szczecinie
- Komisarz Wyborczy w Koszalinie - Marek Mazur sędzia Sądu
Okręgowego w Koszalinie

